

dnost sovjetskega duha. Prvoten načrt izključnega novačenja znotraj delavskega razreda se je zaradi omejenih virov ter neprimernih pogojev izjalovil. Vladna agencija, neposredno zadolžena za izobraževanje, je bil razsvetljenski komisariat (z akronimom *Narkompros*), neke vrste biro za oblikovanje javnega duha, nad katerim je bdel Anatolij Vasiljevič Lunačarskij, zagovornik samo-izobraževanja delavskega razreda, tedaj smatran za najbolj uglednega boljševističnega učenjaka. V nasprotju z vplivnim vrhovnim zborom za narodno ekonomijo ZSSR in njenim vztrajanjem na uporabni, sistematični in zlasti znanstveni vrednosti ter Komсомолом (komunistično mladinsko organizacijo) s *tout court* materializmom se je ta institucija postavila v bran splošni izobrazbi in proti diskriminatorni socialni politiki v šolstvu. S tem so se v isti sapi zoperstavili splošni družbeni klimi, kjer so prevladovali proti-buržujski in še pogostejše proti-intelektualni nazori, ter dogmatični marksistični liniji. K takšnemu vzdušju je pripomogel sam Narkompros, saj se niti v najmanjši meri, s priporočili ali smernicami, ni želel zavezati specifični vseobsegajoči ideologiji v izobraževanju. Umanjkanje vsakršnega državnega učnega načrta in pripadajoče metodologije je stanje konfuznosti zgolj podkrepilo.

V izogib kronični nestabilnosti sistema je Centralni komite postavil splošne smernice, prilagojene marksistični ideji šole, znotraj katerih naj bi oblikovali izobraževalni sistem. *Kompleksna metoda* je bila eden izmed odgovorov, ki je hitro postal edini pravi revolucionarni odgovor. Šlo je za poskus, ki bi »zaobšel učenje po posameznih predmetih, ter medsebojno povezal ločene šolske vede v splošno kompleksno temo« (Fitzpatrick, 1979: 20), z obveznim praktičnim poudarkom na delu in izkustvu realnega sveta. Danes bi tovrsten pristop strogo rečeno imenovali interdisciplinaren. Po pričakovanju je bil učinek katastrofalen, saj so osnovnošolski učitelji za orientacijo dobili samo tri tematske sklope (narava, delo in družba) ter nekaj osnovnih motivov – človek, ovca, parnik kot oblika prevoza, dan žensk, prvi maj itn. Obenem veliko učiteljev še nikdar ni slišalo niti za Deweya niti za Marxa kot pglavitni pedagoški referenci. Kompleksna metoda je bila formalno vsekakor na ravni lastnega izjavljanja: *Fiat complexitate*. To je naposled zahtevalo iznajdlji-

nikov v višješolsko izobraževanje), je med ljudstvom oznaka pogosto veljala tudi za nediplomirane učitelje ter industrijske praktikante, ki so zasedali mesto inženirjev – v obeh primerih je šlo za posameznike, ki so bili hkrati v dveh pripadajočih vlogah, a na napačnem mestu. Predstava, da je mnogo učiteljev tudi intelektualcev in mnogo intelektualcev tudi učiteljev, je bila v teh okoliščinah presežena. Dualnost je izginila, saj so postali vsi učitelji intelektualci in vsi intelektualci učitelji. Imeli so bodisi pravo izobraževalno stopnjo, pravo razredno pripadnost, a manjkajočo politično zanesljivost bodisi pravo razredno pripadnost, pravo politično pripadnost, a manjkajočo izobraževalno potrdilo.